

HOCA DEHHÂNÎ DİVANİ ÜZERİNE

*Ersen Ersoy-Ümran Ay (2017), Hoca Dehhânî Divanı, TÜBA Yayınları, Ankara.
ISBN: 978-9944-252-85-0*

Orhan YAVUZ*

Dil Araştırmaları, Bahar 2018/22:228-235

Türk dili ve edebiyatı tarihi için kıymetli bir metin olan Hoca Dehhânî Divanı'nın bulunduğunu yaklaşık iki sene kadar önce haber almıştık. Divan üzerine bilim adamları tarafından yapılacak yayımı sabırsızlıkla beklerken hocam Prof. Dr. Kemal YAVUZ tarafından, yapılan yayının bir nüshası da bana ulaştırıldı (Hoca Dehhânî Divanı, TÜBA Yayınları, Ankara, 2017). Aslı Medine Ârif Hikmet Bey Kütüphanesinde bulunan eser üzerine yapılan araştırma ve incelemeleri hiç soluk almadan okuduk.

Eser Doç. Dr. Ersen ERSOY ile Yrd. Doç. Dr. Ümran AY tarafından hazırlanmış. Editörlüğünü Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK'ın yaptığı çalışma Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından yayımlanmış. Bir proje çalışması olarak karşımıza çıkan eserin proje sorumluluğunu TÜBA başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR yapmış, proje yayın kurulu üyeliklerinde de Türkiye'nin tanınmış bilim adamlarından dokuz profesör yer almıştır. Çalışmanın başında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın takdim yazısı; daha sonra da Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk ÖZLÜ ile TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR'ın Takdim ve Sunuş yazıları yer almaktadır. İçindekiler sayfasından sonra çalışmayı hazırlayanların eserlerini bir vefa örneği göstererek, hocaları Orhan BİLGİN, Kemal YAVUZ, Nihat ÖZTOPRAK ve Sebahat DENİZ'e ithaf ettikleri sayfa görülmektedir.

Eser ÖNSÖZ ile başlamakta ve GİRİŞ bölümü ile devam etmektedir. Araştırmacılar GİRİŞ başlığı altında Hoca Dehhânî'nin hayatı hakkında şimdiye kadar bilinenler, eserleri, edebî kişiliği üzerinde durmuşlar, şaire dair yeni tespitlerde bulunmuşlar ve bu tespitlerini de çalışmalarında divandan örnekler vererek etraflıca ifade etmişlerdir (s. 19-30). Daha sonra eseri hazırlayanların, Dehhânî'nin eserini Şekil, Redif ve Kafiyeler, Edebî Sanatlar; muhteva yönünden de Atasözleri ve Deyimler, Tabiat, Giyim-Kuşam ve Yeme-İçme Kültürü, Dinî İbareler, Kişiler ve Yer İsimleri başlıkları altında geniş bir incelemeye tabi tuttıkları görülmektedir (s. 31-55). Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi yegâne nüshası Medine'de Şeyhülislâm Ârif Hikmet Bey Kütüphanesinde bulunan Hoca Dehhânî Divanı'nın tavsifinin etraflıca yapıldığı (s. 56-57) kısımdan sonra eserin imlâ (yazılış) özellikleri üzerine araştırmacıların tespitleri verilmiştir (s. 57-63).

Bu geniş girişten sonra METİN bölümü gelmektedir. Divan'ın ikisi kaside, 95'i de gazelden meydana gelen metninin yeni Türk harfleriyle transkripsiyonlu şekli (s. 65-126) ile daha önce yayımlanmış, fakat eserin aslında yer almayan yedi şiir de (s. 127-132) bu bölümü oluşturmaktadır. Transkripsiyonlu olarak verilen bu ana metinden sonra KAYNAKLAR (s. 133-134), SÖZLÜK (s. 135-138), MATLALAR

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya/TÜRKİYE, orhanyavuz@selcuk.edu.tr

DİZİNİ (s. 139-146), DİZİN (s. 147-234) ve TIPKIBASIM (s. 235-303) bölümleri yer almaktadır. Eseri, kıymetli vakitlerini harcayarak bilim âlemiyle tanıştıran Doç. Dr. Ersen ERSOY’u ve Yrd. Doç. Dr. Ümran AY’ı tebrik ediyoruz.

Biz buraya kadar “Hoca Dehhânî Divanı” adlı eserin kısaca alışıl gelmiş bir tanıtımını yaptık. Bu çalışma dikkatlice ve bir dil uzmanı tarafından incelendiğinde, hemen hemen her çalışmada olduğu gibi hazırlayanların ve inceleyicilerin gözünden kaçan bazı hususların olduğu görülecektir. Eseri incelerken karşılaştığımız bu hususları burada bir sınıflandırmaya tâbi tutmadan ve takibin kolaylığı açısından ilk sayfasından başlayarak yani sayfa sayfa göstererek vermeğe çalışacağız.

- * Giriş sayfasının (s.19.) son satırındaki “Eğridirli” kelimesi Eğirdirli olarak düzeltilmelidir. Doğrusu çalışmanın 22. sayfasında verilen ilk beyitten sonraki satırda görülmektedir.
- * 23. sayfada “Edebî Kişiliği” başlığı altındaki 2. paragrafta “Gazellerini Sultan Veled’in gazelleriyle mukayese edilince...” cümlesindeki “edilince” kelimesi, cümlelerin unsurları arasındaki uyum açısından “edince” olarak düzeltilmelidir.
- * 24. sayfada “Hayatı ve Eserleri” alt başlığının ilk cümlesindeki “...yeni bulunan nüshasında ...” ibaresinden Dehhânî Divanı’nın sanki önceden bulunan nüshaları da varmış gibi bir anlam çıkıyor.
- * Sayfa 26’da ikinci paragrafın “Dolayısıyla Hoca Dehhânî, yüzyılın ilk çeyreğine doğmuş ve 14. yy’ın sonunda vefat etmiştir.” şeklinde gördüğümüz son cümlesi, “Dolayısıyla Hoca Dehhânî, 14. yüzyılın ilk çeyreğinde doğmuş ve asrın sonlarında da vefat etmiştir” olarak düzeltilmelidir.
- * 27. sayfanın son paragrafının ilk cümlesindeki bozukluk da, “Dehhânî’nin divandaki bazı manzumelerinde dinî-tasavvufî remizlerle ördüğü ifadeleri...” şeklinde başlatılarak düzeltilmelidir.
- * 28. sayfanın en sonunda verilen iki beyitten önceki cümlesi “...konmamış bir münacattır.” şeklinde sonlandırılmalıdır. Söz konusu edilen beyitlerden sonraki ifadelerde de cümle açısından sıkıntı gözlenmektedir.
- * Sayfa 29’da örnek olarak verilen ilk beyitten sonraki satırda yer alan “beyitlik” kelimesi cümlelerin akıcılığı açısından “beyitten oluşan” kelimeleriyle yer değiştirmelidir.
- * 31. sayfada ilk paragrafın “26 beyitlik ilk kaside önce iki şiir mecmuasında yayımlanmıştır, beyitlerin sıralaması mecmualardaki ile aynıdır.” şeklindeki cümlesinin “26 beyitten meydana gelen ilk kaside daha önce iki şiir mecmuasında yayımlanmış olup beyitlerin sıralaması da mecmualardaki ile paralellik göstermektedir.” şeklinde daha akıcı bir duruma getirilmesi yerinde olur.
- * Yine aynı sayfada örnek olarak verilen beyitten sonraki “matla beyti ile başlayan kaside ...” ibarelerinde bir anlatım bozukluğu sezilmektedir. Matla beyit, ilk beyit olduğuna göre “matla beytiyle başlayan” şeklindeki ifadede sıkıntı gözlenmektedir.
- * Sayfa 32’de Ahmed-i Dâî Divanı’ndan bahsedilerek malum eserdeki kaside, gazel, kıt’a ve müfretlerin sayıları verilmektedir. Araştırmacıların bu bilgiyi Prof. Dr. Mehmet ÖZMEN’in divan üzerine yaptığı çalışmadan aldıkları malumdur. Söz konusu bu çalışmanın dipnotu ve Kaynakça’da gösterilmesi ilmîlik ve bilime saygı açısından yerinde olurdu.

- * 34. sayfanın ilk paragrafında adları verilen eserler üzerine (Hurşidnâme, Nesîmî Divanı ve Kadı Burhaneddin Divanı) yapılan çalışmaların da Kaynakça'ya alınması gerekir.
- * Aynı sayfada son paragrafın “Hoca Dehhânî ve Şeyhî ikinci sırada tercihi...” şeklinde başlayan cümlesi “Hoca Dehhânî ve Şeyhî'nin ikinci sırada tercihi ...” şeklinde başlatılarak düzeltilmelidir.
- * 61. sayfada “4. Bazı ek, bağlaç ve edatların yazımı” başlığı altında verilen bilgilerdeki hatalar sanki bir gözden kaçma ile ifade edilemeyecek şekilde karşımıza çıkmaktadır: “-(I)p partisip ekinin yanı sıra ...” gibi bir ifade gerçekten bir dikkatsizlikten mi kaynaklanmıştır bilemiyoruz. Burada -(I)p partisip (sıfat-fiil) eki değil gerundium (zarf-fiil) ekidir. Ayrıca eserin yazıldığı 14. yüzyılda ekin ünlüsü u ve ü şeklinde daima yuvarlaktır. Yine aynı hatanın altında -dan, -den, -tan, -ten ayrılma [hâli] eki denilerek verilen ve ekin düz şekliymiş gibi gösterilen girmedin ve saklamadın örneklerinde ek -dın, -din ayrılma hâli eki değil “-madın, -medin” gerundium (zarf-fiil) ekidir. Eseri hazırlayanlara bu gözden kaçan ya da dikkatsizlikten meydana gelen bilgi yanlışını mutlaka düzeltmelerini öneririz.
- * Sayfa 63'te ikinci satırdaki “Bu hatalar metinde tamir edilerek yazılmıştır.” cümlesinin yüklemi “giderilmeye çalışılmıştır.” olarak verilirse daha uygun olur.
- * Aynı sayfada verilen transkripsiyon alfabetinde eksikler ve hatalar gözlenmektedir. İlk harf olarak verilen elifin karşısındaki a, e'nin yanında bir de uzun a (ā) verilmelidir. Aynı harfin karşısında hemze de ayın harfinin transkripsiyonu gibi verilmiş, düzeltilmelidir. B'nin karşısına b, p; cimin karşısına da c, ç yazılarak düzeltme yapılmalı, ayın harfinin karşısında verilen işaretteki hata da giderilmelidir.
- * 67. sayfada yer alan 1. kasidenin 6. beytinin ikinci dizesindeki “dördüyle” kelimesindeki imlâ hatasını da kelimeyi “dördiyle” yazarak düzeltmek gerekir. Dört-i-y-le şeklinde kelime kök ve eklerine ayrılırsa, buradaki -i iyelik 3. teklik şahıs eki olarak karşımıza çıkar. Dehhânî'nin yaşadığı 14. yüzyılda yani Eski Anadolu Türkçesi döneminde iyelik teklik 3. şahıs ekleri daima -ı, -i ve -sı, -si şeklinde düz ünlü/ünlülü tespit edilmektedir.
- * Sayfa 68'de aynı kasidenin 10. beytindeki “beslemese” kelimesi “bislemese”; 16., 20. ve 21. beyitlerindeki “beze-” fiilinin de “bize-” olarak düzeltilmesi yerinde olur. Burada araştırmacıların ilk hecede “e” olarak aldıkları ses, eserin yazıldığı dönemde hep kapalı e “é”, ya da “i” ‘dir.
- * Yine aynı kasidenin 18. beytinde “dutasun” olarak okunduğunu gördüğümüz teklik 2. şahıs eki, zamir kaynaklı şahıs eklerinden olup Eski Anadolu Türkçesi döneminde (-sın, -sin) şeklinde daima düz ünlü taşımaktadır. Bu durumda söz konusu kelimenin “dutasın” şeklinde okunması gerekir.
- * Metinde birçok yerde karşılaştığımız, cim ile yazıldığı hâlde bazen “nice” bazen de “niçe” şeklinde verilen kelimenin cim ile yazılsa bile ç'li şekliyle “niçe” yazılması daha uygun olur. Bu husus metin başından sona kadar taranarak yeniden gözden geçirilmelidir.

Bundan sonra 3. gazelden itibaren metnin kurulmasında gördüğümüz hataları şiir numarası ve beyit numarası ile vereceğiz. Verilen ilk rakam şiir, ikinci rakam da beyit

numarasını gösterecektir. Kelimelerden ilki çalışmada geçen şekli, ikincisi de olması gereken şeklidir.

- * 3/7 geç >giç; 4/5 yürürse > yürü[r]se; 4/7 şîrîn >Şîrîn; 5/3 kuluna >kulına; 7/2 hūbluğ >hūblıg 7/3 rağmıma >rağmuma; 7/5 beñzetdiğüm> beñzetdügüm; 7/6 didim-ise >didüm-ise; 7/6 uğru >uğrı; 7/7 Dehhânîyi >Dehhânî[yi]; 10/4 suçudur >şücidür (?); 10/7 aydur > eydür; 10/8 bağda >bāğda; 13/7 anuñ-içün >anuñ-içün; 14/4 göyünür >göyünür; 16/4 yāra >yara (?); 16/5 gülüş-ile >gülüş-ile; 19/4 nere > nire; 19/5 yorınam >yoranam; 21/6 düçār >düçār; 25/4 zîre > zîra; 26/4 beñzedeyüm>beñzedeyim; 28/2 bağıslarsa >bağışlar-ısa; 29/1 bel >bil; 33/5 esrigedi >esirgedi (vezin gereği bile olsa); 37/2 dür > dürr; 37/5 Hüsrev > Husrev; 39/3 unudur >unudur; 40/2 urar >urur; 41/4 zîre > zîra (Yine vezin gereği “zîra” olmalıdır); 47/6 [ayını] >[hilâlin] (?); 48/4 aşşuñ >aşşıñ; 49/7 dudakların > dudaklarını; 50/3 ışkıñuñ>ışkıñuñ; 52/2 yanar-iseñ>yanar-ısañ; 53/2 itdūñ-ise > itdük-ise (Bir önceki dizede kılduğ-ısa); 53/5 içeyüm >içeyim; 54/4 Te ālā>Ta ālā; 55/3 luţf-ile>luţf-ıla; 56/2 nişanı > nişānı; 59/3 haķı-y-içün > haķı-y-içün; 63/7 mecnūn >Mecnūn; 66/3 haţā-y-ise >haţā-y-ısa; 68/4 hāncer >hāncer; 70/4 Rıvān>Rıdvān ya da Rızvān; 71/7 besledi >bisledi; 72/7 cür a-y-ile >cür a-y-ıla; 73/4 zaħmı-la >zaħm-ıla; 75/2 düçār >düçār; 75/3 tūtayum > tūtayım; 76/4 zārılığım >zārılığım; 78/2 yuķı yumazam >yuķı_uyumazam; 78/5 üstime >üstüme; 79/5 ey >iy; 80/4 kemmiyyetin > kemiyetin; 86/1 ser-zeniş >serzeniş; 88/2 kūşede >güşede; 89/6 isteyevem >isteyedüm; 91/2 düzüleli >düzileli; 91/3 esridi >esrüdi; 92/2 kulavuz >kılavuz (kıl- fiili); 94/5 didiğüm >didüğüm; 94/7 düçārdan >düçārdan; 98/5 hüzn >hüzn; 99/6 belāyimiş > belā-y-ımış; 99/9 kani-durur > kani-durur (kān: hazine); 102/2 ürdi >üvürdi.
- * 3/12 haerā-püş > hadrā-püş. Kelime s. 180 ve Dizin’de de aynı şekilde daktilo hatalı yazılmıştır, buralarda da kelimenin düzeltilmeye ihtiyacı vardır.
- * 8/3 nice >niçe (Metinde çok kullanıldığı için bundan sonra geçtiği yerler verilmeyecektir).
- * 8/7 kendözümü >kendüzümü. Bazı Türkologlar kelimeyi kendöz kabul etseler de, kentü + öz kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen sözcük artık tek kelime hâlidir. Türkçenin ünlü uyumları söz konusu edildiğinde tek kelime hâlini almış sözün kendüz okunması ve öylece alınması daha uygundur.
- * 12/1 hecrinde[n] >hecrinde; (-da, -de aynı zamanda ayrılma eki olarak da kullanılır).
13/7 aşkına > ışkına (Metinde hep “ışk” alınmış, birlik sağlanmalıdır).
- * 20/6 iy >i (Vezin gereği kelimenin i lınması daha uygundur).
- * 20/6 gey >key (Metnin tamamında “gey” alınan kelimenin bütün geçtiği yerlerde “key” olarak tespiti yerinde olur).
- * 33/3 zîre > zîra (Aslı “zîrā” olan kelime vezin gereği “zîra” alınmalıdır).
- * 58/1 kani (Birinci dizede “nerede” anlamında, ikinci dizede damardaki “kan” anlamında. Böyle olunca “kani” dan başka “kan” da dizine ayrı bir madde başı olarak alınmalı.

- * 66/2 hāşe >hāşa (Aslında uzun olması gereken kelimenin ikinci ünlüsü vezin gereği kısa alınmalıdır).
- * 82/4 “ırın” kelimesi sözlüğe ve dizine ır (şarkı anlamında) alınmalı.
- * 83/1 alet-tahkīk >ale’t-tahkīk; 84/3 “[āşıka]” kelimesinin ayın işareti düzeltilmeli;
- * Metin bölümünden sonra çalışmaya SÖZLÜK adı altında âdeti bir “sözlükçük” bölümü eklenmiştir. Bu bir iki sayfalık kısımda metinde karşımıza çıkan, bugün kullanımdan düşmüş, mutlaka alınması gereken “gey<key” gibi, “iñen” gibi (Her iki kelime de çok, daha çok ve pek çok anlamlarındadır) “tūr-” (kalkmak) gibi daha birçok kelimenin de alınması gerekirdi. Bu bölüm sanki DİZİN bölümünde kelimelere mana vermekten kaçmak gibi bir durumu akla getirmektedir. Böyle bilimsel çalışmalarda dizin yapılırken mutlaka kelimelerin anlamlarının da verilmesi daha uygun olur. Bundan başka DİZİN bölümünde de gözden kaçan hususlar vardır. Bu hatalar düzeltildikten sonra kelimeler yeniden alfabetik sıraya alınmalıdır. Yaptığımız düzeltmelerde verilen kelimelerden ilki araştırmacılar tarafından verilen, “>” işaretinden sonrakiler de olması gereken şekilleridir. Bu bölümde madde başı alınması gereken kelimeler şunlardır:

1. -mA- fiilden fiil yapma eki ile yapılan madde başları;

açma- ; ayırma- ; bakma- ; begenme- ; bisleme- ; bilime- (<bil-e + u-ma-) ; bozma- ; bulma- (<bul-a +u-ma-) ; çevür- ; çıkarma- ; dağıtma- ; dime- , dönderme- ; döyeme- (<döy-e +u-ma-) ; durma- ; düşme- ; görünme- ; görme- ; inanma- ; isteme- ; ivme- ; itme- ; kılma- ; kılma- ; koma- ; olma- ; oturma- ; öldürme- ; sarartma- ; sevme- ; soma- ; urma- ; virme- ; yime- ; yuma- (<el yumayan- : el çekmeyen).

2. Bunlardan başka yapım ekleriyle madde başı alınması gereken kelimeler; çekmek; dirmek; ditreme; gelmek; girmek; görün-; görmek, irmek; olmak

Çalışmada Diğer Düzeltilmesi Gereken Hususlar:

- * ağac >ağaç; ayt- >eyt-; be-küllī >be-küllī; bendelig >bendelik; besle- >bisle-; bırakmaç- >bırakmaç; bī-başarlıg >bī-başarlık; biḥamdillāh >bi-ḥamdillāh; bī-hude > beyhūde; burc- >burc; doğru >doğru; düzül- >düzil-; ey >iy; ğamḥvār >ğam-ḥār; ğamḥvāre >ğam-ḥāre; geç >giç; göyün- >göyin-; Hindu >Hindū; ḥūbluğ >ḥūblık; Hüsrev > Hüsrev; kirişme >girişme; küşe >güşe; küslü >küs(ü)lü; nazar, nazar >nazar; nere >nire; nigūn >ser-nigūn; oğu-, oқи >oқи-; emen, semen >semen; süd >süt; tañla >tañlacak; Te ālā > Ta ālā; yigid >yigil.
- * Sayfa 148'deki “ağ” maddesiyle 149'daki “aқ” madde başları aқ olarak birleştirilmeli.
- * alī- ve añmaç- madde başlarının sonuna konan (-) işaretinin, kelimeler fiil olmadıkları için kaldırılması gerekir.
- * “aşşı” ve “aşşu” madde başları aşşı olarak birleştirilmeli.
- * arça- : fiil değildir “-” işareti kaldırılmalı.

- * âşikâr, âşkâr ile ; ayağ, ayak ile; ayân da ıyân ile birleştirilerek kelimelerin alınışında birlik sağlanmalıdır.
- * ayrılık >ayruluk (ayruluk ile birleştirilmeli).
- * “bâğ” ile “bağ” maddeleri birleştirilmeli ve bâğ olarak alınmalı.
- * Sayfa 155’te 29/1’de geçen kelime “bel” madde başı alınmış. Kelimenin kontrol edilirse “bil-” olduğu görülecektir, ayrıca bil- fiili ile birleştirilerek alınması gerekir.
- * beri >berü yapılarak “berü” maddesiyle birleştirilmeli.
- * beze- ve bezen- madde başları “bize-” ve “bizen-” yapılmalı.
- * bil (isim gibi alınmış)
b.-mez (Kelime burada fiildir, “bil-” fiilinin altında yer bulmalı.
- * dağ madde başında d.+ına 40/3 (Kelime metinde tı ile yazılmış “tağ” alınmalı).
- * “dâyima” ile “dâyimâ” birleştirilmeli.
- * Dehâni, Dehânî, Dehhânî ve Dehhâni madde başları birleştirilmeli ya da “Dehhânî” ‘ye gönderme yapılmalı.
- * “dil” maddesinde karışıklık vardır. Meselâ 10/3’te ağızdaki dil (organ); 11/1, 32/6, 34/2 gibi yerlerde “gönül” anlamındadır. Bu ve bunun gibi yazılışları aynı, fakat anlamları farklı olan kelimeler birer birer taranarak ayrı ayrı madde yazılmalı:
dil: dil, organ
dil: gönül gibi.
- * duzağ ve duzağ “duzağ” maddesinde birleştirilmeli.
- * dür ile dürr birleştirilmeli.
- * “el” madde başında uzuv olanlar ayrılmalı, varsa memleket ve yabancı anlamlarındakiler “il” yapılarak ayrı ayrı maddeler olarak alınmalı.
- * elif ve elif birleştirilerek “elif” şeklinde madde başı yapılmalı.
- * esri- >esrü- yapılmalı, yanlış alınan “esrür” maddesi de esrü- olarak bunlara dahil edilmeli.
- * güzel, güzel ve güzellik kelimelerinin alınışında birlik sağlanmalı, güzel ve güzel de tek madde başı olarak alınmalı.
- * “hağ” kelimesinde en sonda yer alan yani 59/3’teki “hağiyçün” hariç hepsi Tanrı, Allah manalarında. Bu madde “Hâğ” olarak alınmalı ve “hağiyçün” kullanımı da “hağğ” maddesine gönderilmeli. Bir de “hağğ” maddesinde en sonda alınan “h.+uñna” da “h.+uñna” olarak düzeltilmelidir.
- * hamüş ve hāmüş madde başları “hāmüş” şeklinde birleştirilerek alınmalı.
- * hāşā, hāşa ve hāşe kelimeleri “hāşā” maddesi altında birleştirilmeli.
- * “hoş-” şeklinde fiil olamaz ve madde başı alınamaz. Bir önceki “hoş” kelimesine gönderilmeli.
- * “hūri” madde başı “hūrî” kelimesi ile birleştirilmeli.
- * “ıla” madde başı olamaz kaldırılması gerekir.

- * ırağ ve ırak kelimeleri “ırak” maddesinde birleştirilmeli.
- * “ırın” madde başı alınan kelime ır (şarkı) olarak madde başı alınmalı.
- * “ırmağ” madde başı ırmağ ile birleştirilmeli.
- * ıyân ve ayân kelimelerinin imlasında birlik sağlanmalı.
- * “ilet-” madde başı alınan kelime “ilet-”fiili değil “ile” edatıdır. İle kelimesiyle birleştirilmeli.
- * “il” madde başında aşağıda örneklediğimiz gibi bütün örnekler ana metinden taranıp kontrol edilerek “yabancı” ve “memleket” manalarında iki ayrı madde başı yapılmalı.
(101/7)’de memleket; (88/6)’de el, yabancı
- * “kad” ve “kadd” aynı madde başı altında toplanmalı ya da gönderme yapılmalı.
- * “kanı” madde başında problemler vardır. Bu madde altında “nerede” manasında ve “kan” manasında (kan döker 58/1, k.-durur gibi) kullanımlar vardır. Bir de aynı madde altındaki 99/9’da kelime “kân” yani maden ocağı anlamındadır. Bu açıdan bakıldığında söz konusu “kanı” madde başından “kanı: nerede, kan: damarlarda dolaşan sıvı ve kân: maden ocağı” olmak üzere üç ayrı madde başı yapılmalıdır.
- * “kat” Bu kelimedede de sorun vardır. 68/7’de “büklüm, tabaka”; 48/5’te “yan, büyüklerin huzuru” anlamlarındadır. Bu madde başı da iki ayrı madde olarak ayrılmalıdır.
- * kulağ ve kulağ madde başları “kulağ” altında toplanmalıdır.
- * “kulavuz” kelimesi kıl-a-vuz şeklinde kök ve eklerine ayrılır. Bu fiil “kıl-” olup kıl- maddesine gönderilmelidir.
- * Leylâ ve Leylî maddeleri >Leylâ yapılarak birleştirilmelidir.
- * n’ola, n’olaydı, n’oldı, n’olur >n’ol- yapılarak birleştirilmeli.
- * n’eyle- ve n’it- alfabetik sıraya alınmalı.
- * 206. sayfadaki nit- ile 207. sayfadaki n’it- birleştirilmeli.
- * saç-, saç- bir madde altında birleştirilmeli.
- * saç, saç birlikte alınsın.
- * şu, su madde başları “şu” olarak birleştirilmeli.
- * “şüci”, “süci” madde başları birleştirilmeli.
- * şehir, şehır birlikte alınmalı ya da gönderme yapılmalı.
- * şemme’l- olarak alınan ne olduğu belli olmayan unsur doğru tespit edilmeli ya da kaldırılmalı.
- * toprağ, toprak, toprak >toprak olarak birleştirilmeli.
- * “Tübâ” kelimesi dört ayrı şekilde madde başı alınmış, “tübâ” şeklinde birleştirilerek alınmalı.
- * “tur-” 8/1 ve 6/7’de “kalkmak”; 104/2’de “sözünde durmak (durmak)” anlamlarında görülmektedir. Fiil iki ayrı madde başı yapılmalı.
- * uzağ, uzak madde başları “uzak” altında birleştirilmeli.

- * ür- Dizenin vezni kontrol edildiğinde kelimenin “üvür-” olması gerektiği görülecektir.
- * “vir” alınan made başı da kontrol edilince vir- fiili olduğu görülecektir. “vir-” fiiliyle birleştirilmeli.
- * yalñuz, yaluñuz olarak alınan madde başları bir madde altında toplanmalı ya da gönderme yapılmalıdır.
- * “yanar” alınan kelime yan- fiili olup -ar sıfat-fiil eki ve -ı iyelik eki almıştır. Fiil “yan-” madde başıyla birleştirilmeli.
- * yanmağ, yanmak >yanmak olarak birleştirilmeli.
- * “yar-” madde başında 103/6’da “yārān” anlamında karşımıza çıkmaktadır, diğer yerlerde “yar-” olarak madde başı alınmalı.
- * “yil-” Bu fiilde de karıştırmalar söz konusudur. İsim olan yil (rüzgâr) bile fiil olarak gösterilmiş. Yalnız 28/3’te yil- koşmak manasında fiildir.
- * yüri- ve yürü- şeklinde iki madde başı yapılmış, “yüri-” maddesinde toplanmalı.
- * “zinhār” ve “zīnhār” birleştirilerek alınmalıdır.

Bütün dikkatsizlik ve yanlışlarına rağmen yeni bulunmuş önemli bir Türk dili metninin güzel bir baskıyla, metnin orijinalinin tıpkıbasımı da verilerek yayımlanmış olması, Türkoloji için ciddi bir kazançtır. Emeği geçenleri bir daha tebrik ederiz.